

DÜNYA VE TÜRKİYE EKONOMİSİNDE MOBİLYA SEKTÖRÜ

Furniture Industry in the World and Turkish Economy

Ömer DAMLAYICI

Istanbul Ticaret Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Uluslararası Ticaret Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye, omerdamlayic@gmail.com

Prof. Dr. İsmet Kahraman ARSLAN

Istanbul Ticaret Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Uluslararası Ticaret Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye, karslan@ticaret.edu.tr

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş/Received

12.01.2024

Kabul/Accepted

26.03.2024

Sayfa/ Page

81-91

Öz

Makalenin Konusu ve Amacı: Dünya genelinde mobilya sektörü 2022 yılı itibarıyla 598 milyar doların üzerinde bir dış ticaret gerçekleştirmiştir. Türkiye, mobilya üretimi ve ihracatı konusunda 2022 yılı itibarıyla dünyada 11. sırada yer almaktadır. Dünya mobilya ihracatının yüzde 1.7'sini gerçekleştirmektedir. Mobilya sektörü hem üretim hem de tüketim açısından önemli bir ekonomik etkiye sahiptir. Bu nedenle bu çalışmada Dünya ve Türkiye ekonomisinde mobilya sektörünün yeri ve önemi incelenmektedir.

Yöntem: Bu çalışmada kullanılan ilk yöntem literatür taraması yöntemidir. Literatür tarama süreci, belirli bir konuda daha önce yapılmış araştırmaların ve yayınların ayrıntılı bir şekilde incelenmesi ve varılan sonuçların tespit edilmesidir. Kullanılan ikinci yöntem ise, Dünya ve Türkiye ekonomisinde mobilya sektörünün durumunu analiz etmek için ihracat ve ithalat verilerini kullanmaktadır. Veriler TradeMap sitesinden elde edilmekte ve grafik yoluyla veya tablolarla gösterilmekte ve yorumlanmaktadır.

Bulgular: Bu çalışmada bulgular olarak 2018-2022 yılları Dünya ve Türkiye mobilya sektöründe ihracat, ithalat ve dış ticaret dengesine ilişkin veriler, grafikler yer almaktadır. Bunların yorumlanması ile dünyada ve Türkiye'de mobilya sektörünün yeri ve önemine ilişkin değerlendirmeler yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mobilya Sektörü, Dünya Ekonomisi, Türkiye Ekonomisi, Mobilya Ticareti.

Abstract

Subject and Purpose of the Article: The furniture industry worldwide has realized a foreign trade of over 598 billion dollars as of 2022. Turkey ranks 11th in the world in furniture production and exports as of 2022. It accounts for 1.7 percent of world furniture exports. The furniture industry has a significant economic impact in terms of both production and consumption. Therefore, in this study, the place and importance of the furniture industry in the world and the Turkish economy are examined.

Method: In this study, the first method used is the literature review method. The literature review process is the detailed examination of previous research and publications on a particular subject and the determination of the conclusions reached. The second method used uses export and import data to analyze the situation of the furniture industry in the world and Turkish economy. The data is obtained from the TradeMap site and is displayed and interpreted through graphs or tables.

Findings: The findings of this study include data and graphs regarding the export, import and foreign trade balance in the world and Turkey furniture industry between 2018-2022. These interpretations include evaluations regarding the place and importance of the furniture industry in the world and in Turkey.

Keywords: Furniture Industry, World Economy, Turkish Economy, Furniture Trade.

Giriş

2022 yılında küresel mobilya sektörü 598 milyar doların üzerinde bir dış ticaret gerçekleştirmiştir. Mobilya sektörünün 2026 yılına kadar yıllık %8,2'lik istikrarlı bir büyüme oranı yaşayacağını ve 2026 sonunda 940 milyar dolarlık bir değere ulaşacağı ön görülmektedir. Mobilya endüstrisi küresel ekonominin desteklenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Çok sayıda iş fırsatı oluşturmanın yanında çeşitli alt sektörlerde de etki etmektedir. Zaman içinde mobilya ticaretinin ölçeği ve çeşitliliği önemli ölçüde genişlemiştir. Dış ticaretin önemli bir bileşeni olan mobilya, çok sayıda ülkede ithalat ve ihracat faaliyetleri için bir odak noktası olarak hizmet vermektedir. Mobilya üretimi Asya, Avrupa ve Kuzey Amerika pazarlarında daha yoğun bir durumdadır. Özellikle Çin, İtalya, Almanya ve ABD bu üretim alanının önde gelen oyuncularını olarak öne çıkmaktadır (Statista, 2023, s. 3).

Gelişmekte olan ülkelerde artan inşaat yatırımları ve güçlü ekonomik ilerleme sayesinde küresel mobilya pazarında büyüme beklenmektedir. Özellikle hızla gelişen ekonomileriyle Çin ve Hindistan gibi Asya pazarının önemli oyuncularının bu genişlemeye önemli ölçüde katkıda bulunması beklenmektedir. Harcanabilir gelirlerdeki artış, yaşam tarzlarındaki iyileşme, Covid-19 pandemisi sonrası ekonomilerdeki olumlu gelişmeler ve teknolojik ilerlemelerin dünya çapında mobilya sektörünün büyümesinin arkasındaki itici güçler olacağı tahmin edilmektedir. Mobilya satışlarının yaklaşık yüzde 60'ı, mutfak ve oturma odası gibi alanları kapsayan konut sektörüne aittir (Araz, 2020, s.32).

Mobilya endüstrisinin uluslararası ticaretinde ortaya çıkan bir eğilim de yabancı katılımına açılan pazarların sayısının artmasıdır. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) 2022 yılında 76 milyar dolarlık bir mobilya dış ticaret açığına sahipken, Avrupa Birliği (AB) 70 milyar doları aşan ihracatı ve Çin ise 128 milyar doların üzerinde bir mobilya dış ticaret fazlasına sahiptir. Bu üç oyuncu, dünya mobilya pazarlarının önemli figürleridir ve sektörde önemli bir etkiye sahiptir (World Furniture Online, 2023, s.6).

2022 yılında Türkiye'nin mobilya ihracatından elde ettiği gelir yaklaşık 5 milyar dolara ulaşarak artış göstermiştir. Bu sayede Türkiye dünyanın en büyük 11. mobilya ihracatçısı konumuna gelmiştir (Ekonomi Gazetesi, 2023, s.1). Türkiye'de mobilya sektörü, önceki yıllarda atölye benzeri bir şekilde faaliyet gösteren ve geleneksel yöntemler kullanan küçük ölçekli işletmelerin hakimiyetinde kalmıştır. Bu durum teknolojinin gelişmesi ve sektördeki kalifiyeli eleman sayısındaki artışla fabrikasyon tarzı işletmelere evrilmiştir. Bununla birlikte, küçük işletmelerden orta ve büyük işletmelere kadar uzanan işletme sayısında kayda değer bir artış meydana gelmiştir. Daha büyük şirketlerin öncelikle fabrikasyon üretimle uğraştığı ve istihdam seviyesinin de bu eğilimi yansıttığı düşünülmektedir. Fabrikasyon üretim yöntemlerini benimseyen şirketlerin sayısında bir artış olmuştur. Sektöre canlılık getiren önemli bir faktör, İstanbul, İzmir, Bursa ve Ankara'da IKEA perakende mağazalarının kurulması ve başarılı bir şekilde faaliyet göstermeye devam etmesidir. Türkiye'deki mobilya endüstrisi, ağırlıklı olarak orman ürünlerinin bol olduğu veya pazar talebinin yüksek olduğu bölgelerde yoğunlaşmıştır. Toplam üretime katkılarına göre mobilya üretimi için kilit bölgeler İstanbul, Ankara, Bursa (İnegöl), Kayseri, İzmir ve Adana'dır (Ticaret Bakanlığı, 2021, s.12).

Bu çalışmada Dünya ve Türkiye ekonomisinde mobilya sektörünün yeri ve önemi incelenmektedir. Bu çalışmada yöntem olarak iki farklı yöntem birlikte kullanılmaktadır. Kullanılan ilk yöntem literatür taraması yöntemidir. Literatür taraması, akademik çalışmalarda kullanılan yöntemlerden biridir. Literatür tarama süreci, belirli bir konuda daha önce yapılmış araştırmaların ve yayınların ayrıntılı bir şekilde incelenmesi ve varılan sonuçların tespit edilmesidir. Kullanılan ikinci yöntem ise, Dünya ve Türkiye ekonomisinde mobilya sektörünün durumunu analiz etmek için ihracat ve ithalat verilerini kullanmaktadır. Veriler TradeMap sitesinden elde edilmekte ve grafik yoluyla veya tablolarla gösterilmekte ve yorumlanmaktadır. Bu çalışmada 2018-2022 yılları Dünya ve Türkiye mobilya sektöründe ihracat, ithalat ve dış ticaret dengesine ilişkin veriler, grafikler yer almaktadır. Bunların yorumlanması ile dünyada ve Türkiye'de mobilya sektörünün yeri ve önemine ilişkin değerlendirmeler yer almaktadır.

1. DÜNYA MOBİLYA SEKTÖRÜNDE DIŞ TİCARET

Küresel mobilya endüstrisi, farklı ülkeler arasında mobilya ve ilgili malların alışverişini gerçekleştirmektedir. Bu ticaret sadece mobilya üreten ülkelerin ekonomilerini güçlendirmekle kalmaz, aynı zamanda diğer ülkelerin mobilya taleplerini de karşılamaktadır. Mobilya sektöründeki uluslararası ticaret hem ithalat hem de ihracatı içermekte olup, üretim maliyetleri düşük olan ülkeler öncelikle küresel pazara mobilya ürünleri ihraç etmektedir. Özellikle Asya ülkeleri mobilya ihracatında önemli bir rol oynamaktadır. Çin, Almanya, İtalya, Polonya, ABD ve Türkiye'nin de aralarında bulunduğu çeşitli ülkeler, mobilya üretimi ve ihracatında önemli oyuncular ve çeşitli mobilya ürünleri sunarak küresel pazarları ele geçirmeye çalışmaktadır. Uluslararası mobilya ticareti, tasarım trendlerinden ve tüketici tercihlerinden büyük ölçüde etkilenmektedir. Bazı ülkeler yenilikçi tasarımlarını ve yaratıcı mobilya sunumlarını sergileyerek dış pazarlarda rekabet avantajı elde etmektedir. Ayrıca, lüks mobilyalar, antika mobilyalar ve özel yapım mobilyalar gibi özel ürünler mobilya sektöründe yaygın olarak ticarete konu olmaktadır. Bu ürünler belirli talepleri karşılamakta ve genellikle farklı ülkelere ihraç edilmektedir (Emikönel, 2022, s.4). Tablo 1'de 2018-2022 yılları dünya mobilya sektöründe dış ticaret dengesi görülmektedir.

	ABD	ÇİN	AVRUPA BİRLİĞİ	TÜRKİYE	DÜNYA TOPLAM
2018 Dengesi	-61,021,343	92,445,610	3,461,734	2,287,308	9,173,836
2019 Dengesi	-56,596,734	95,540,741	1,303,169	3,110,756	17,630,872
2020 Dengesi	-56,945,393	106,466,632	1,027,677	3,176,277	32,115,424
2021 Dengesi	-72,040,934	136,280,102	8,081,306	3,991,648	35,593,227
2022 Dengesi	-76,649,477	128,062,078	9,399,215	4,354,694	18,255,029
2022 İhracat	10,087,139	130,893,407	102,359,765	5,260,727	308,457,117
2022 İthalat	86,736,616	2,831,329	111,758,980	906,093	290,202,08

Tablo 1: 2018-2022 Yılları Dünya Mobilya Sektöründe Dış Ticaret Dengesi (Bin \$) (Trade Map, 2022)

Tablo 1'de sunulan verilere göre, ABD 2018'den 2022'ye kadar mobilya dış ticaretinde sürekli olarak negatif bir denge sürdürmektedir. 2022 yılında ülkenin mobilya ihracatı 10 milyar dolar iken, ithalatı 86,7 milyar dolar gibi çok daha yüksek bir değere ulaşmaktadır. ABD sürekli olarak ihraç ettiğinden daha fazla mobilya ithal etmekte ve ihracatçılar için kârlı bir pazar olarak önemini vurgulamaktadır. Bunun yanında, Çin istikrarlı bir şekilde önemli bir yıllık dış ticaret fazlası vererek 2021'de 136 milyar dolara ulaşmıştır. Ancak pandeminin bir sonucu olarak bu dış ticaret fazlası 2022'de önemli bir düşüş yaşamış ve bir önceki yıla kıyasla 128 milyar dolara gerilemiştir.

AB, küresel ölçekte bölgesel mobilya ticaretinde önemli bir konuma sahiptir. İstatistikler, özellikle Almanya, Polonya, Hollanda ve Fransa ile önemli bir ticaret hacmine işaret etmektedir. Almanya, 2022 yılında 18,3 milyar dolarlık ihracatla bölgenin önde gelen ihracatçısı konumundadır. Almanya'yı 17 milyar dolarla İtalya ve 12 milyar dolarla Polonya takip etmektedir. İthalat verileri 2022 yılı için incelendiğinde, Almanya toplam 24,4 milyar dolarlık ithalatıyla AB'nin en büyük ithalatçısı olarak öne çıkmaktadır. Almanya'yı 13,8 milyar dolar ile Fransa ve 9,5 milyar dolar ile Hollanda takip etmektedir. Mobilya ana sektörü verileri, 2022 yılında AB'nin 28 ülkesinin (Birleşik Krallık dahil) 117,1 milyar dolar değerinde ithalat ve 102,3 milyar dolar değerinde ihracat gerçekleştirdiğini ortaya koymaktadır. Bu da küresel ortalamanın yaklaşık üçte birini oluşturmaktadır. Mobilya sektörü Türkiye için ayrı bir öneme sahiptir. Dış ticaret fazlası veren önemli sektörlerden biri olmakla beraber pazar payını her sene arttırmaktadır.

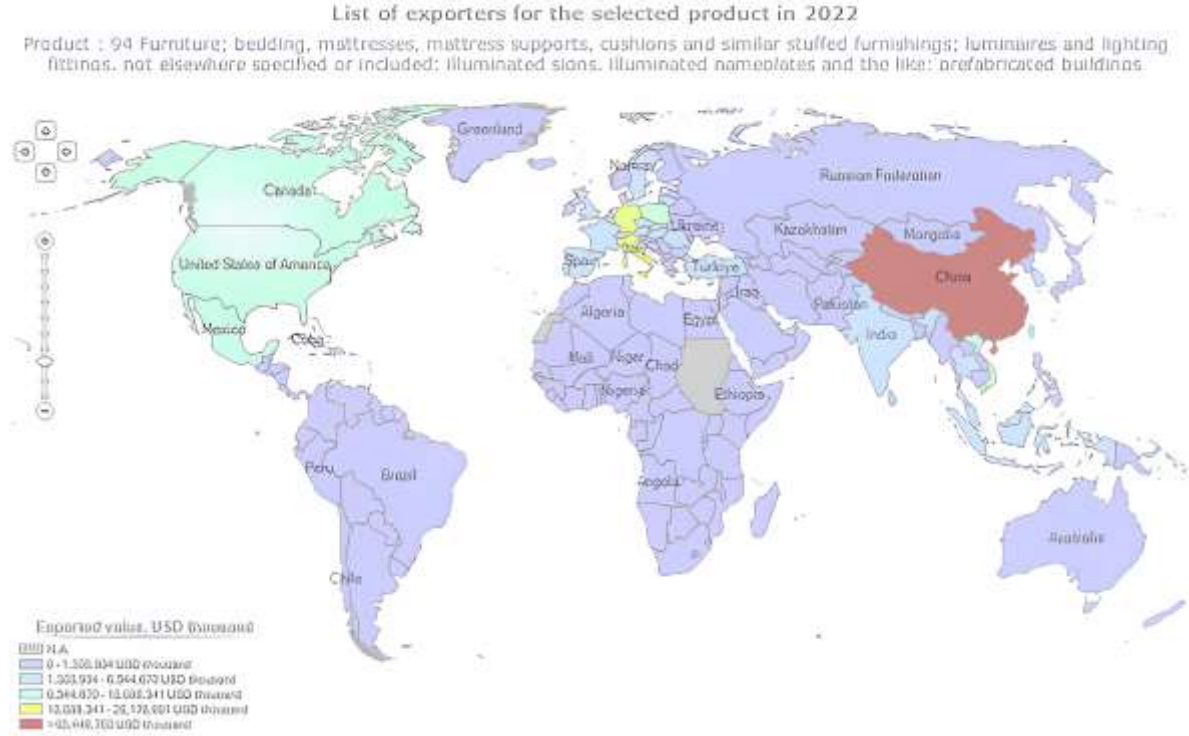
1.1. Dünya'da Mobilya İhracatı

Küresel mobilya ihracatı sektörü, çok sayıda ülkenin ekonomisine önemli bir katkıda bulunmakta ve dünya ölçeğinde önemini ortaya koymaktadır. Çin, Almanya, İtalya, Polonya ve Vietnam, çeşitli mobilya ürünleri ihraç eden ve uluslararası pazarda kıyasıya rekabet içinde olan bu sektördeki kilit oyuncular. Bu ülkeler yatak odası takımları, oturma odası mobilyaları, mutfak mobilyaları, ofis ekipmanları ve dış mekan parçaları dâhil olmak üzere çeşitli mobilya türleri üretmekte ve ihraç etmektedir. Her mobilya kategorisinin farklı pazarlarda farklı düzeylerde talep

gördüğünü belirtmek gerekmektedir (Jivkov, 2019, s. 7).

Yıllar içinde küresel mobilya ihracat pazarında kayda değer bir büyüme yaşanmıştır. 2002 yılında 66,5 milyar dolar değerinde olan pazar, 2008 yılında 140,2 milyar dolara yükselmiştir. Ancak 2009 yılında küresel ekonomik kriz nedeniyle pazar değeri 115,5 milyar dolara düşerek darbe almıştır. Ancak 2019'da piyasa değerinin 194,4 milyar dolara ulaşmasıyla önemli bir toparlanma yaşanmıştır. 2022 yılına gelindiğinde ise mobilya ihracatının toplam değeri 308 milyar dolar gibi kayda değer önemli bir rakama ulaşmış durumdadır. Çin Halk Cumhuriyeti'nin dünyanın en büyük mobilya ihracatçısı konumundadır (Trade Map, 2022).

Şekil 1: Dünya Mobilya İhracatının Ülkelere Göre Dağılımı (Trade Map, 2022)

Küresel ölçekte mobilya ihracatı, mobilya üreticilerine uluslararası pazarlarda işlerini büyütme fırsatları sunmakta ve uluslararası ticareti teşvik etmektedir. Bu ticaret, küresel ekonomi için önemli bir ekonomik faaliyet olmaya devam etmektedir. Tablo 2'de 2018-2022 yılları dünya mobilya sektöründe ihracat verileri verilmektedir.

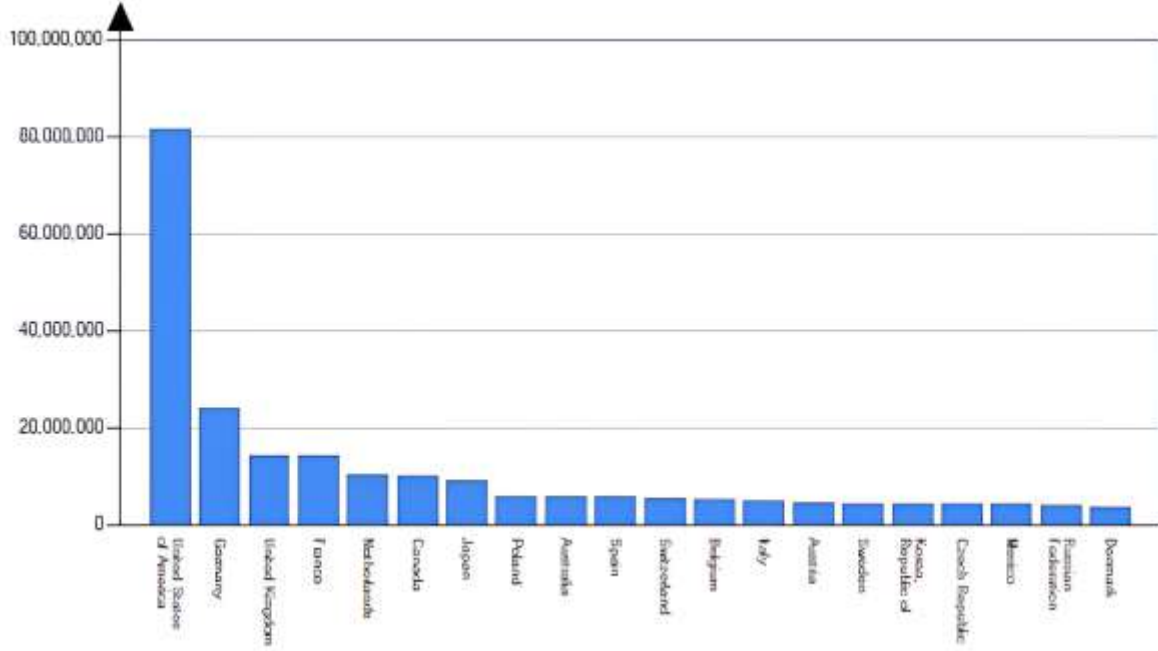
İhracat Rakamları	Çin	Meksika	Almanya	İtalya	Vietnam	Türkiye
2018	96,416,994	10,597,580	18,628,722	14,651,205	7,418,417	3,130,600
2019	99,063,088	10,296,728	17,861,644	13,994,740	9,487,582	3,868,865
2020	109,366,915	9,112,154	16,494,955	12,653,666	11,982,026	3,897,049
2021	139,481,266	11,065,214	19,473,946	15,874,595	13,833,399	4,788,354
2022	130,893,407	12,783,517	18,396,944	17,171,077	10,712,256	5,260,727

Tablo 2: 2018-2022 Yılları Dünya Mobilya Sektöründe İhracat (Bin \$) (Trade Map, 2022)

Tablo 2'de sunulan verilere göre, Çin küresel ihracat pazarında baskın bir güç olarak öne çıkmaktadır. Çin'i, Almanya ve İtalya yakından takip etmektedir. Çin tek başına dünya genelindeki tüm mobilya ihracatının %41,3 gibi bir oranına katkıda bulunmakta ve küresel mobilya arzının neredeyse yarısını temsil etmektedir. Almanya 2022 yılı itibarıyla Çin'den sonra ikinci sırada yer alırken, Türkiye %1,7'lik bir oranla 11. sırada yer almaktadır.

1.2. Dünya’da Mobilya İthalatı

ABD, dünya genelinde en büyük mobilya ithalatçısı olma unvanını elinde bulundurmaktadır. 2022 yılı itibariyle ABD mobilya ithalatı 86 milyar doları değerine ulaşarak dünya genelindeki toplam mobilya ithalatının yaklaşık %29,5’ini oluşturmaktadır. ABD’yi yakından takip eden Almanya ise ikinci en büyük ithalatçı konumundadır. Almanya’da 2022 yılında mobilya ithalatının toplam değeri 24,5 milyar dolara ulaşarak küresel mobilya ithalatının yaklaşık %8,3’ünü oluşturmuştur. Trade Map in 2022 tarafından bildirildiği üzere, mobilya ithalatı açısından diğer önemli ülkeler arasında Birleşik Krallık, Fransa, Hollanda, Kanada, Japonya, Polonya ve Avustralya yer almaktadır (Trade Map, 2022).

Şekil 2: Dünya Mobilya İthalatı (Trade Map, 2022)

AB'deki en büyük mobilya tüketicileri arasında Almanya, İtalya, İngiltere, Fransa, Hollanda ve İspanya yer almaktadır. Bu ülkeler farklı kültürlere ve yabancı etkilere açık ve sık seyahat eden nüfuslara sahiptir. Mobilya tüketimleri çeşitli kültürel etkileri yansıtmaktadır. AB mobilya pazarına iki popüler ürün kategorisi hakimdir. Bunlar; kanepeler ve koltuklar gibi döşemeli oturma grupları ve mutfak mobilyalarıdır (GII Global Information, 2023, s. 3). Tablo 3'te 2018-2022 yılları dünya mobilya sektöründe ithalat verileri görülmektedir.

İthalat Rakamları	ABD	Almanya	Birleşik Krallık	Fransa	Kanada	Türkiye
2018	71,856,672	21,711,123	11,779,566	12,135,845	9,346,361	843,292
2019	66,842,480	21,057,544	11,867,701	11,875,231	9,177,184	758,159
2020	65,457,994	21,191,685	10,386,937	10,784,697	8,296,701	720,772
2021	81,318,355	25,682,045	14,305,158	14,157,955	9,906,165	796,706
2022	86,736,616	24,447,571	14,543,852	13,811,568	10,642,843	906,033

Tablo 3: 2018-2022 Yılları Dünya Mobilya Sektöründe İthalat (Bin \$) (Trade Map, 2022)

Tablo 3'ten de anlaşılacağı üzere, ABD, Almanya, Birleşik Krallıklar ihracatçı firmalar için oldukça önemli pazarlardır. Bu pazarlara yapılacak olan pazarlama yatırımları Pazar payından istifade etmek için oldukça büyük bir öneme sahiptir. Türkiye 2022 yılı itibariyle 906 milyon dolara yakın mobilya ithalatı gerçekleştirmiştir. Bunun önemli bir kısmının mobilya üretimi esnasında kullanılan ara mamul ve yedek parçalardan meydana geldiği bilinmektedir.

2. TÜRKİYE'DEKİ MOBİLYA DESTİNASYONLARI

Türkiye mobilya sektörü, birçok önemli ilde faaliyet göstermektedir. İstanbul, mobilya sektörü açısından diğer illere lokomotif görevi gören önemli bir bölgedir. İstanbul'daki mobilya endüstrisinin ana merkezleri İkitelli Organize Sanayi Bölgesi'nde bulunan Masko ve Ümraniye'deki mobilya sanayi sitesi Modoko'dur (Ticaret Bakanlığı, 2021, s.15).

İstanbul'un ardından Ankara uzun zamandır mobilya üretiminde önemli bir merkez olarak kabul edilmektedir. TÜİK verilerine göre hem istihdam hem de sektördeki şirket sayısı bakımından İstanbul'dan sonra ikinci sırada yer almaktadır. Ankara'nın mobilya endüstrisinin kalbi olan Siteler bölgesi, 1960'larda Marangozlar Odası tarafından kurulmuştur ve günümüzde 5.000 dönümlük bir alana yayılan iyi organize edilmiş bir sanayi bölgesi olarak faaliyet göstermektedir. Bu bölge çok sayıda küçük ve orta ölçekli mobilya imalat işletmesine ev sahipliği yapmakta olup, tahminler bu tür işletmelerin sayısının 10.000'in üzerinde olduğunu göstermektedir. Ancak bu işletmelerin büyük çoğunluğu emek yoğun faaliyetlere odaklanmakta, sadece küçük bir kısmı büyük ölçekli üretim yapmaktadır. İstihdam açısından Bursa-İnegöl mobilya sektörü Ankara'dan sonra ikinci sırada yer almaktadır. Ancak bölge içindeki ihracat dağılımında Kayseri ve İstanbul'un gerisinde kalarak üçüncü sırada yer almaktadır. Yine de bölgenin ihracattaki etkileyici başarısı, Bursa-İnegöl'ün mobilya sektöründe önemli bir küresel oyuncu olma yolunda istikrarlı bir şekilde yükseldiğini göstermektedir. Bursa-İnegöl Bölgesi, ahşap endüstrisinin hızla büyümesini kolaylaştıran geniş orman alanlarına sahiptir. Ayrıca, daha fazla genişleme için önemli bir potansiyele sahip oldukça dinamik bir bölgedir. Hammaddelere yakınlığının avantajını kullanabilen bir kasaba olan İnegöl, kârlı ticari beklentilerden yararlanarak mobilya endüstrisi için önemli bir merkeze dönüşmüştür (Kolay İhracat, 2021, s. 6).

Teknoloji geliştikçe ve yatırımlar arttıkça Kayseri, Türkiye'deki tüm mobilya üretim sektörleri için önemli bir merkez haline gelmiştir. Kayseri'nin mobilya endüstrisi başlangıçta kanepeler, koltuk ve yatak üretimine odaklanmıştır. TOBB ve TÜİK'in ihracat verilerine göre, Kayseri'nin bu sektördeki en büyük şirketlere ev sahipliği yaptığı görülebilmektedir. Bölgede geniş üretim kapasitesine sahip yaklaşık 400 ihracat odaklı şirket bulunmaktadır. TÜİK verilerine göre Kayseri'de istihdam oranı, şirket başına ortalama 11,5 çalışan ile ülke ortalamasının üzerindedir. İşletme başına düşen bu yüksek iş gücü, Kayseri'nin büyük ölçekli işletmeleri çeken bir bölge olduğunu göstermektedir (Kolay İhracat, 2021, s. 7).

İstihdam açısından İzmir, Kayseri'nin ardından dördüncü sırada yer almaktadır. Mobilya sektörünün yoğunlaştığı bölgeler Karabağlar ve Kısıkköy mobilya bölgeleridir. Kentin liman ve ulaşım olanakları, ihracatın gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı'nın 2021 verilerine göre, bölgedeki çoğu şirket ortalama 2,66 çalışanla küçük bir işgücüne sahiptir ve bu da ulusal ortalamasının altında istihdam seviyeleri ile sonuçlanmaktadır. Bölgedeki mobilya talebi temel olarak yeni evlerin inşası ve gelirdeki artıştan kaynaklanmaktadır. İşletmelerin kurulması ve büyümesi, ofis otomasyon sistemlerinin entegrasyonu ve istihdam oranlarındaki artış, ofis mobilyalarına olan talep üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Ticaret Bakanlığı, 2021, s.16).

3. TÜRKİYE'DE MOBİLYA SEKTÖRÜNÜN ÖNEMİ VE DIŞ TİCARETİ

Mobilya sektörü, Türkiye'nin ekonomisinde hayati bir rol oynamakta ve dış ticaretine önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, çok sayıda kişiye iş fırsatları sunarak önemli bir istihdam sağlayıcı olarak hizmet vermektedir. Bu da ülkedeki genel istihdam durumunu olumlu yönde etkilemektedir. Sektör hem üretim hem de satış sektörlerinde istihdam olanakları yaratmaktadır. Ayrıca, rekabetçi fiyatlarla yüksek kaliteli ürünler sunarak küresel pazarda üstünlük sağlamaktadır. Türkiye, özellikle Avrupa ülkeleri ve Orta Doğu'ya yapılan mobilya ihracatında önemli bir konuma sahiptir. Bunun başlıca nedeni, düşük işçilik maliyetlerinden ve hammaddelere kolay erişimden yararlanan rekabetçi mobilya üretimidir (Sanayi Bakanlığı, 2022, s.11).

Geçmiş krizlerde şirketler iç talepteki düşüşü ihracata yönelerek telafi etmeye çalışmışlardır. Bu değişim, ihracata yönelmenin geçici bir eğilim değil, kalıcı bir eğilim olduğunu göstermektedir. İhracat rutin bir işlem olmaktan çıkıp büyümenin önemli bir itici gücü haline gelmiştir. Mobilya sektöründe AB pazarı büyük önem taşımaktadır. Sektörün ihracatının yaklaşık üçte biri AB'ye

yönelikken, ithalatının yarısından fazlası da aynı bölgeden gelmektedir. Bölgesel yoğunlaşma avantajlı olsa da, AB pazarının ve tüketicilerinin yapısı, uzun vadeli hedeflere ulaşmak için ABD gibi alternatif pazarların araştırılması gibi pazar çeşitlendirmesini gerektirmektedir. Tahminler, ihracattaki artış eğiliminin devam edeceğini ve sektörün önemli bir ticaret açığının ortasında ülke için olumlu bir ticaret dengesini sürdürmesini sağlayarak ülke ekonomisine istikrarlı katkıları teşvik edeceğini göstermektedir (Hopa Ticaret ve Sanayi Odası, 2022, s. 5).

Türkiye’de mobilya ithalatına ilişkin düzenlemelerin 1986 yılında gevşetilmesi ve 1996 yılında Gümrük Birliği’ne dâhil olmanın ardından mobilya ithalatında önemli bir artış yaşanmıştır. 1994 yılında 38 milyon dolar civarında olan mobilya ithalatı, bir sonraki yıl %79'luk kayda değer bir artış göstererek 68 milyon dolara ulaşmıştır. İthalattaki artış eğilimi sonraki yıllarda da devam etmiş, 2001 yılındaki kriz bir önceki yıla göre %40'lık bir düşüşe yol açarak ithalatı 122 milyon dolara düşürmüştür. Krizden sonra mobilya ithalatı daha da azalarak 128 milyon dolara düşmüş, ancak 2002 yılında hafif bir artış göstermiştir. Ekonominin toparlanmasıyla birlikte sektördeki ithalat sonraki yıllarda istikrarlı bir şekilde artmıştır. Ancak 2009 yılında küresel kriz bir önceki yıla göre %37'lik bir düşüşe neden olmuş ve ithalat 568 milyon dolara gerilemiştir. Krizin 2011 yılında hafiflemesiyle birlikte mobilya sektörü ithalatı 2008 yılı seviyelerini aşarak 941 milyon dolara ulaşmıştır. 2021 yılında mobilya ithalatı bir önceki yıla göre %11 artarak toplam 796 milyon dolara ulaşmıştır. 2022 yılına gelindiğinde ise bu rakam 906 milyon dolar olarak tarihi zirveye ulaşmıştır (Sanayi Bakanlığı, 2022, s.12).

Ocak ve Aralık 2022 arasında, tüm sektörlerdeki toplam ihracat değeri bir önceki yıla kıyasla %12,9 oranında kayda değer bir artış göstererek 254 milyar dolara ulaşmıştır. Özellikle tarım sektörü %15,3'lük bir büyüme ile 34 milyar dolara ulaşırken, sanayi sektörü %8,8'lik bir artışla 185 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Madencilik sektörü de %9,1'lik bir artışla 6 milyar dolara ulaşarak olumlu bir gelişme kaydetmiştir. Mobilya Kağıt ve Orman Ürünleri alanında ihracat bir önceki yıla kıyasla %20,8 oranında artarak 8,44 milyar dolar gibi etkileyici bir rakama ulaşmıştır. Bu sektör, Türkiye'nin 254,2 milyar dolar olan toplam ihracatına %3,3 oranında önemli bir katkı sağlamıştır (Tablo 4).

Sektörler	2020 - 2021	2021 - 2022	Değişim ('22/'21)	Pay (22) (%)
I. Tarım	29,705,558	34,246,492	15.3	13,5
Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	6,989,164	8,440,766	20.8	3,3
II. Sanayi	170,799,481	185,880,772	8.8	73.1
III. Madencilik	5,927,697	6,469,002	9.1	2.5
Toplam (TİM*)	206,432,736	226.,596,266	9.8	89.1
Genel İhracat Toplamı	225,214,458	254,209,535	12.9	100.0

Tablo 4: Türkiye Geneli İhracat (1.000 \$) (Türkiye İhracatçılar Meclisi, 2023)

Türkiye İhracatçılar Meclisi (2023) verilerine göre, Tablo 4'te ihracatın ana kolları olan tarım, sanayi ve madencilik 2022 yılındaki yıllık rakamları, değişimleri ve oranları sunulmaktadır. Ayrıca Türkiye İhracatçılar Meclisi'nin toplam ihracatı ve ülkemizin genel ihracat toplamı da verilmektedir. Türkiye İhracatçılar Meclisi, ülke toplam ihracatının %89,1'ini gerçekleştirmektedir. Mobilya sektörü istihdam olanaklarına önemli ölçüde katkıda bulunmasına rağmen, ihracat gelirleri üzerinde nispeten küçük bir etki oluşturmaktadır. Sektör, 2021 yılında toplam ihracatının yalnızca %4'ünü temsil etmiştir. Mobilya sektörünün büyümesi, mobilya ihracatının genişlemesine bağlıdır. Türkiye'nin mobilya ihracatı, 2001 yılında 192 milyon dolardan 2022 yılında 5,26 milyar dolara yükselerek kayda değer bir gelişme göstermiştir. Pandeminin 2020 yılında ticaret üzerindeki olumsuz etkilerine rağmen, mobilya sektörü 2020 ve 2022 yılları arasında önceki yıllara kıyasla ihracatta %23'lük önemli bir artışa tanık olmuştur. Tablo 5'te Türkiye mobilya sektöründe ihracatta ilk 5 ülke verilmektedir.

	Değer (1000\$)		
	2021	2022	% değer
Irak	555,319	540,772	-3
Almanya	450,582	504,821	12
ABD	331,793	297,371	-10
Fransa	233,020	237,298	2
İsrail	217,325	229,988	6
Toplam Dünya	4,788,354	5,260,727	10

Tablo 5: Türkiye Mobilya Sektöründe İhracatta İlk 5 Ülke (Ocak- Aralık 2022) (Trade Map, 2022)

2022 yılında Irak, Almanya, ABD, Fransa ve İsrail mobilya sektöründe önde gelen ihracatçılar olarak ortaya çıkmıştır. Bu ülkeler için toplam ihracat değerleri sırasıyla 540 milyon dolar, 504 milyon dolar, 297 milyon dolar, 237 milyon dolar ve 229 milyon dolar olmuştur. Mobilya sektörü, dış ticaret fazlası verilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Veriler incelendiğinde, ihracat rakamlarının bir önceki yıla göre artış gösterdiği görülmektedir.

Kendi dağıtım ağlarını kullanarak doğrudan dış pazarlara ihracat yapan şirketlerin sayısı artmaktadır. Geçmişte ihracatın çoğunluğu Orta Doğu ülkelerine yapılırken, 1990'lardan bu yana odak noktası AB ülkeleri, Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) ve Rusya Federasyonu'na kaymıştır. Rusya Federasyonu ve Türki Cumhuriyetlerde devam eden inşaat projeleri, bu bölgelere yapılan mobilya ihracatında artışa yol açmıştır. Ancak 1997 yılında başlayan ekonomik gerileme nedeniyle Rusya Federasyonu'na yapılan mobilya ihracatı eski seviyesine ulaşamamıştır. Komşu ve çevre ülkelere yapılan ihracat artarken, AB ülkelerine yapılan mobilya ihracatının oranı düşmüştür. Bu değişim, pazarın çeşitlendirilmesi açısından olumlu bir gelişme olarak görülmektedir (Sanayi Bakanlığı, 2022, s. 13).

Irak, ülke bazında incelendiğinde mobilya ihracatı için birincil hedef olarak ortaya çıkmaktadır. Pazarın yakınlığı ve yıllar içinde hacim olarak istikrarlı bir şekilde büyümesi önemini vurgulamaktadır. ABD, Fransa, İngiltere, İsrail ve Libya gibi önemli pazarlara da mobilya ihraç edilirken, COVID-19 salgını, komşu ülkelerdeki siyasi sorunlar ve çağdaş ve tasarım odaklı üretim yöntemlerinin sınırlı kullanımı gibi zorluklar, istenen ihracat seviyelerine ulaşılmasını engellemektedir. Özellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler için finansman zorlukları ve uluslararası pazarlar hakkında yetersiz bilgi, ihracat alanında önemli engeller oluşturmaktadır. Tablo 6'da Türkiye mobilya sektöründe ithalatta ilk 5 ülke verilmektedir.

	Değer (1000\$)		2022 – 2021 Yılı Değişim %
	2021	2022	
Çin	224,082	246,520	10
İtalya	102,521	100,036	-2
Almanya	76,503	90,493	18
Polonya	59,925	77,100	29
ABD	25,923	39,747	53
Toplam Dünya	796,706	906,033	14

Tablo 6: Türkiye Mobilya Sektöründe İthalatta İlk 5 Ülke (Ocak- Aralık 2022) (Trade Map, 2022)

2022 yılında mobilya ihracatında bir önceki yıla kıyasla %10'luk bir artış yaşanırken, mobilya ithalatında %14'lük bir artış görülmüştür. İthalattaki bu artış, üretim için gerekli ara ürün ve hammadde talebine bağlanabilir. Çin, 246 milyon dolar ile mobilya ithalatının başlıca kaynağı olarak öne çıkmaktadır. Türkiye, hammadde için önemli bir pazar olarak Çin'e büyük ölçüde güvenmektedir. Türkiye pazarı, Çin kaynaklı teknolojik gelişmelerden ve yenilikçi ürünlerden doğrudan etkilenmektedir. Türkiye'nin mobilya ithalatı ağırlıklı olarak Avrupa Birliği ve Çin'den gelmektedir. Çin, 2022 yılında 246 milyon doları aşan ithalatıyla ilk sırada yer alırken, İtalya 100 milyon dolarlık mobilya ithalatıyla onu yakından takip etmiştir. Polonya, Almanya, Romanya ve Bulgaristan da

Türkiye'nin mobilya ithalatına katkıda önemli bir rol oynamaktadır.

Önemli üretim ve ihracat kabiliyetleriyle bilinen bu ülkelerin Türkiye pazarındaki varlığı, Türkiye'de yaratıcı ve çağdaş mobilya tasarımlarını benimsemeye açık kayda değer bir demografik yapıya işaret etmektedir. İthal edilen başlıca ürün kategorileri, oturma mobilyaları için çeşitli bileşen ve eklentilerin yanı sıra alternatif ahşap ve metal mobilya seçeneklerini kapsamaktadır. Ayrıca, hem metal hem de ahşap çerçeveli dolgulu oturma mobilyalarının yanı sıra metal çerçeveli dolgusuz oturma mobilyalarına da talep bulunmaktadır.

Sonuç

Mobilya üretimi, malzeme ve bileşenlerin dünyanın çeşitli yerlerinden temin edilmesini gerektiren geniş kapsamlı bir küresel tedarik zinciri gerektirmektedir. Ahşap, metal ve kumaş gibi malzemelerin tedarikinden farklı bölgeler sorumludur. Uluslararası mobilya ticaretindeki rekabet öncelikle kalite ve fiyat faktörleri tarafından yönlendirilmektedir. Ürünün kalitesi, çeşitli pazarlardaki başarısı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Dış ticaret hem üreticilere hem de tüketicilere fayda sağlayan küresel mobilya endüstrisinin önemli bir unsurudur. Sadece ulusların ekonomik büyümesine katkıda bulunmakla kalmaz, aynı zamanda tüketicilere çok çeşitli mobilya seçenekleri sunmaktadır (GII Global Information, 2023, s. 5). Türkiye'de bu küresel pazardaki değişimlerin yanında değişim göstermektedir. Bu çalışma kapsamında incelenen veriler göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye mobilya sektörünün hem yurt içinde hem de yurt dışında büyüme kaydettiği görülmektedir. Dış ticaretteki başarısı, ülke ekonomisine de katkı sağlamaktadır.

Uzmanlar, AB mobilya pazarındaki büyümenin gelecekte yavaşlayacağını öngörmektedir. Geleneksel mobilyalardan modern mobilyalara geçişin devam etmesi ve bunun da daha geniş bir mobilya tasarım ve stil yelpazesine yol açması beklenmektedir. Özellikle, AB'de mevcut mobilyalarla kolayca uyum sağlayabilen bağımsız mobilya parçalarına yönelik artan bir eğilim bulunmaktadır. Ayrıca, yalnız yaşayan 45 yaş ve üzeri bireylerin modern mobilyalara olan talebi artırması beklenmektedir. Buna ek olarak, mobilya ürünlerinin düşük kaliteli ve düşük fiyatlı ya da yüksek kaliteli ve yüksek fiyatlı segmentlere ayrılmasıyla pazarda bir bölünme olması muhtemeldir (GII Global Information, 2023, s.6). Türkiye'nin AB pazarında oluşacak bu değişimlere ayak uydurması gerekmektedir.

AB ahşap mobilya pazarında görülen eğilimler, bu pazara girmek ve yeni bir pazar segmenti keşfetmek isteyen kuruluşların ev mobilyalarına, özellikle de yatak odası mobilyalarına odaklanmaları gerektiğini göstermektedir. Kiraz, tik ve diğer koyu renkli ahşaplar popüler olsa da müşteriler giderek kayın, akçaağaç ve huş ağacı gibi daha açık ahşap tonlarına yönelmektedir. Çağdaş mobilya trendleri şu anda yerel unsurları öne çıkaran tasarımlarla nostalji ve sıcak tonlara yönelmektedir. Masif mobilyaların popülaritesi artarken, laminant ve kaplama kullanımı azalmaktadır. Çok amaçlı, işlevsel, konforlu ve esnek mobilyalara yönelik talep giderek artmaktadır. AB'de yaşlı bireylerin sayısının artması nedeniyle mobilyada ergonominin önemi giderek artmaktadır (GII Global Information, 2023, s.6). Bu değişimler konusunda Türkiye'nin mobilya ihracatında önem göstermesi önerilmektedir.

Elastikiyeti yüksek bir tüketim malı olan mobilyaya olan talep ve kullanım, ekonomik değişimlere paralel olarak dalgalanmaktadır. Kapasite kullanımının artırılmamasının temel nedeni, iç pazar talebinin azalmasıdır. Sektörün tam kapasite ile çalışmaması, yetersiz iç talepten ve ardından yetersiz dış talepten kaynaklanmaktadır. Genel olarak, finansman kısıtlamaları, personel ile ilgili zorluklar ve hem yerel hem de ithal malzemelerin sınırlı tedariki de dâhil olmak üzere bununla birlikte gelen zorluklar bulunmaktadır. Bu zorlukları aşmak için Türkiye mobilya sektörü temsilcilerinin çözümler üretmesi gerekmektedir.

İstihdam açısından mobilya sektörü birçok olanak sunmaktadır. Üretim farklı illerde teşviklerle desteklenmesi, bu bölgelerde daha fazla istihdam sağlanmasını temin edecektir. Mobilya üretimi teknolojik ve emeğe dayalı üretime sahip bir alandır. Emeğe dayalı üretimde rekabet edebilmek için kalifiyeli eleman ihtiyacını karşılamak, bu alanda mesleki okullara önem vermek gerekmektedir. Teknolojik gelişmelere açık olup, üretimde Dünya standartlarının yakalanması hedeflenmelidir. Pazar payının artırılması ve rakiplerin daha iyi analiz edilebilmesi için fuar ve yurt dışı müşteri ziyaretlerinin desteklenmesi gerekmektedir. Bu alanlarda mesleki yeterliliğe sahip, yabancı diller bilen

pazarlamacıların eğitilmesi gerekmektedir. Ülkemizde yer alan uluslararası mobilya fuarlarının reklam çalışmalarının daha özenli yapılması ve Dünyadaki en önemli mobilya fuarlarından biri olması için stratejiler geliştirilmelidir.

Rekabette en önemli unsurlardan bir tanesi fiyattır. Fiyatın en büyük belirleyicisi kullanılan hammadde girdileridir. 2022 yılı itibarıyla Çin'den 246 milyar dolar mobilya ithalatı gerçekleşmiştir. Bunun önemli bir kısmının hammadde ve ara ürünler olduğu ön görülmektedir. Ürün fiyatlarında daha rekabetçi olabilmek için gerekli hammadde ürünlerinin yurt içinde üretilmesi gerekmektedir. Bu sayede ürünler de daha rekabetçi bir pozisyonda olup, uluslararası pazarda Pazar payının artırılması sağlanabilir. Hammadde ürünlerinin yurt içinde üretimi, aynı zamanda eleman istihdamına yol açacaktır. Bu durumda, üretimde kullanılan ara ürünlerin yurt içinde üretilmesinin teşvik edilmesi, bu konuda üreticilerin desteklenmesi faydalı olacaktır.

Kaynakça

- Araz, Ç. (2020). *İnegöl ilçesinde mobilya sanayi ve kümelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi.
- Ekonomi Gazetesi (22.11.2023). İhracatta rekorlar ile büyüyor <https://www.ekonomigazetesi.com/sector-haberleri/ihracatta-rekorlar-ile-buyuyor-25192/> adresinden alınmıştır. Erişim Tarihi: 05.01.2024
- Emikönel, M. (2022). Comparative advantage of Poland in the furniture sector and its impact on EU28s competitiveness (Polonya'nın mobilya sektöründeki karşılaştırmalı üstünlüğü ve AB28'in rekabet gücü üzerindeki etkisi). Unvan, A.K. (Ed.) *Administrative and Economic Science Research, (Theory idari ve iktisadi bilimler araştırma, teori)*, (1. Baskı, s.285-303) içinde. Livre de Lyon Yayınları.
- GII Global Information. (2023). World furniture outlook 2023/2024: (Dünya Mobilya Görünümü 2023/2024) <https://www.giiresearch.com/report/csi1307865-world-furniture-outlook.html> adresinden alındı. Erişim Tarihi: 05.01.2024
- Hopa Ticaret ve Sanayi Odası (2022). Mobilya sektörü raporu 2022. <http://www.hopatso.org.tr/Portals/21/raporlar/Mobilya%20Sekt%C3%B6r%20Raporu.pdf> adresinden alındı. Erişim Tarihi: 05.01.2024
- Jivkov, V. (2019). State and trends in the development of the world, European and Bulgarian furniture industries (Dünya, Avrupa ve Bulgaristan mobilya endüstrilerinin gelişimindeki durum ve eğilimler), *IX International Scientific And Technical Conference Innovations In Forest Industry And Engineering Design – INNO 2018, Innovation in Woodworking Industry and Engineering Design*, (15), 7–16.
- Kolay İhracat. (2021). Mobilya. <https://www.kolayihracat.gov.tr/sectorler/mobilya> adresinden alındı.
- Sanayi Bakanlığı. (2022). Mobilya sektör raporu 2021. <https://www.sanayi.gov.tr/plan-program-raporlar-ve-yayinlar/sector-raporlari/mu2812011412> adresinden alındı. Erişim Tarihi: 05.01.2024
- Statista. (2023). Furniture market worldwide - Statistics & Facts. (Dünya çapında mobilya pazarı - İstatistikler & Gerçekler). <https://www.statista.com/topics/5693/furniture-market-worldwide/> adresinden alındı. Erişim Tarihi: 05.01.2024
- Ticaret Bakanlığı. (2021). Mobilya sektör raporu. <https://ticaret.gov.tr/data/5b87000813b8761450e18d7b/Mobilya%20Sekt%C3%B6r%20Raporu%202021.pdf> adresinden alındı. Erişim Tarihi: 05.01.2024
- Trade Map. (2022). <https://www.trademap.org/Index.aspx?AspxAutoDetectCookieSupport=1> adresinden alındı.
- Türkiye İhracatçılar Meclisi (2023) <https://tim.org.tr/tr/ihracat-rakamlari> adresinden alındı. Erişim

Tarihi: 05.01.2024

World Furniture Online. (2023). *The World Upholstered Furniture Industry. (Dünya döşemeli mobilya sektörü)*. <https://www.worldfurnitureonline.com/report/the-world-upholstered-furniture-industry/> adresinden alınmıştır. Erişim Tarihi: 10.01.2024

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Ömer DAMLAYICI

Diğer Yazarlar / Other Authors: Prof. Dr. İsmet Kahraman ARSLAN

Yazar Katkı Oranı Beyanı/Author Contribution Rate: Araştırmacılar çalışmaya eşit oranda katkı yapmışlardır.

Çatışma Beyanı / Conflict Statement: Çatışma Beyanı / Conflict Statement: Yazarlar bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkilerinin bulunmadığını, herhangi bir çıkar çatışmalarının olmadığını beyan etmişlerdir.

Etik Beyanı / Ethical Statement: İstanbul Ticaret Üniversitesi Rektörlüğünün 10.05.2023 tarih ve E-65836846-044-286950 sayılı Etik Kurul Onay Yazısı.

Destek ve Teşekkür / Support and Thanks: Yazarlar bu çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmadığını beyan etmişlerdir.

Yayımlanan makalede araştırma ve yayın etiğine riayet edilmiş; COPE (Committee on Publication Ethics)'nin editör ve yazarlar için yayımlanmış olduğu uluslararası standartlar dikkate alınmıştır.

